

■ Аўра даўніны

НЯСВІЖСКІЯ СЛАВУТАСЦІ: КУЛЬТУРА ПЛЮС РАЗЛІК

Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік «Нясвіж» у асаблівай рэкламе патрэбы не мае: сёння гэта самы наведваемы культурны аб'ект у краіне. Калі летась нясвіжскія славутасці наведала 431 тысяча гасцей, то сёлета плануецца ўжо каля паўмільёна. Мара дырэктара музея-запаведніка, кандыдата гістарычных навук Сяргея Клімава, — дачакацца мільёна наведвальнікаў у год і зрабіць Нясвіж сапраўдным горадам-музеем.

Будучы дырэктар прапанаваў праграму развіцця запаведніка, якая прадугледжвае стварэнне новых музеяў (прыватных калекцый і дзяцячага), распрацоўку новых турыстычных аб'ектаў і маршрутаў, істотнае папаўненне фондаў. Гэта і дапамагло яму атрымаць адказную пасадку.

Як лічыць Сяргей Клімаў, маючы такую багатую гісторыю, Нясвіж сучасны павінен падтрымліваць пад даўніну: гэта да тых чыньніц стварэння пешаходных зон, рэканструкцыі гістарычных будынкаў, доўгапрадказаных памятных мясцін. Вельмі дарэчы ў Нясвіжы было б і стварэнне горада майстроў. Прынамсі, на рынку гандляроў сувенірамі ён калі-нікالی ўзнікае — часта можа на паназіраць за працай ганчароў (нават самому паспрабаваць сілы ў старажытным рамстве і крыху запэкаць сукі ў гліне), разьбяроў, майстроў саламяных спраў і вышывальшчыц. Пры гэтым вельмі важна не паршыць тую аўру, якую мае ўся нясвіжская даўніна, — гэта прынцыповы падыход

Сёння сюды, у Нясвіж, ідуць больш за тысячы найменняў сувеніраў і рознага кшталту падарункаў ад 76 пастаўшчыкоў.

кіраўніка запаведніка, бо часам не ў патрэбным месцы абсталёваная гандлёвая кропка зольная істота пагоршыць выгляд мясціны. Але тут, прызнаецца Сяргей Клімаў, «з мясцовай уладай і асабліва з Міністэрствам культуры адносіны будуюцца на аснове кампрамісу і ўзаемаарумення таго, што Нясвіж — прызнаны аўтарытэт турыстычнай галіны».

ВЫДАТКІ НА КУЛЬТУРУ

Вядома, такі буйны гісторыка-культурны музей-запаведнік патрабуе і адпаведнага фінансавання, а таксама, як падкрэслівае дырэктар, — неабходнай кваліфікацыі супрацоўнікаў. І невядома, што з гэтага больш важнае. Штат — 230 чалавек — нібы на добрым заводзку. Гэта ўсе: ад дырэктара і да прыбіральшчыкаў і аховы. Значныя выдаткі з заробленага ідуць на

Фота Аляксандра КЛЕЦЬКА

■ Зіма блізка!

Сталічныя вуліцы... «падсалодеяць»?

Пра гэта расказаў журналістам падчас прэс-канферэнцыі начальнік упраўлення гарадской гаспадаркі і энергетыкі Мінгарвыканкома Дзмітрый Янчык.

Адзін з адходаў цукровай прамысловасці — меласа — можа дабаўляцца ў соль, якой пасыпаюць дарогі. Сумесь мае жоўта-карычнены колер. Меласа нейтралізуе шкоднае ўздзеянне соли на метал і абутак. Гэтае новавядзенае пакулі у стадыі эксперымента, які здзейсніў спецыяліст з Акадэміі навук, — адзначыў Дзмітрый Янчык.

Пасля збору ўраджай цукровых буркоў, калі іх перапрацоўваюць і атрымліваюць меласу, пачнецца вытворчасць «медыфікаванай» соли. Працаваць з «падсалоджанай» сумессю гэтай зімой будуць толькі ў сталіцы — на дваровых тэрыторыях. Не выключана, што пасля пад'ядзення вынікў эксперымента такой сумессю для пасыпкі вуліц ў Беларусі пачнуць карыстацца масава.

— Цэнтральныя вуліцы і перспекты сёлета будзем пасы-

най ініцыятыве. Калі казаць дакладна — па ініцыятыве кіраўніка. Дарэчы, і гэтыя паказчыкі — на ўзроўні буйнейшых музеяў свету.

У ЗАМКУ БУДЗЕ СВАЁ ВІНО?

Вядома, сітуацыя з вытворчасцю нацыянальных сувеніраў у нас вымушае жадаць лепшага, але вось сёння сюды, у Нясвіж, ідуць больш за тысячы найменняў сувеніраў і рознага кшталту падарункаў ад 76 пастаўшчыкоў, як дзяржаўных, так і ад прыватнікаў, у асноўным айчынных. Прычым купляецца музеем не столькі тое, што прапануецца, а тое, што эксклюзіўна замаўляецца: і «фірменная» друкаваная прадукцыя, і кераміка, і шкло, і саломка. Напрыклад, шакалад «Чорная панна Нясвіжа», які набыць можна выключна ў гэтым горадзе. А яшчэ наўдаўна быў зарэгістраваны вывясны знак «Пане Каханку», таму неўзабаве пагузіць і вывескі ў Нясвіжскім замку і эксклюзіўнае віно. Сяргей Клімаў гарантуе, што і гэты тавар уганаруе толькі паліцы замкавай кравы.

У адносінах для мяне галоўнае аднасць і давер. Зраднацтва я не гатовы дараваць ні пры якіх абставінах.

ці з дарослымі калегамі?

— З усімі хлопцамі з каманды ў мяне працоўныя адносіны. Вядома, з равеснікамі заўсёды камфортна, але, калі ў людзей агульнівае інтарэсы, узрост не мае ніякага значэння.

Што можа сказаць на конт Алексіе Маркулава? Ён жорсткі трэнер?

— У меру. Прынамсі, калі крытыкуе, не крычыць, тлумачыць усё спакойна, без лішніх эмоцый. Маркулаў шмат увагі надае прагляду запісаў матчаў, «разбору палётаў». Гэта вялікі плюс у плане пабудовы стратэгіі на гульню.

БАСЕЙН, КАТОК ЦІ ФУТБОЛЬНАЕ ПОЛЕ?

— У дзяцінстве ты займаўся футбалам, хакеем, плаваннем. Хто накіроўваў цябе ў спартыўнае рэчышча?

— Бабуля. Побач з домам у нас стадыён, і з ранніх гадоў я прывык бачыць там час. Потым бабуля адвела мяне ў спартыўную школу «Змена», дзе пачаў займацца футбалам. А на плаванні пайшоў, каб элементарна навуачная трымацца на вадзе. Што ні кажу, а хлопец павінен умець плаваць.

Навучыўся? Безумоўна (усміхаецца).

А чаму не працягнуў займацца на больш сур'ёзным узроўні?

— Гэта не ўваходзіла ў мае планы. На той момант я ўжо дакладна вызначыўся: хачу быць футбалістам. Усім астатнім займаўся, як кажучы, для сябе. Энергія было шмат, хапала і на футбол, і на плаванне, і на хакей.

З футбалам і плаваннем усё зразумела. А як у тваім жыцці з'явіліся канькі і кляшчкі?

— Зімой на нашым стадыёне залівалі каток. Я там кожны дзень прападаў. Аднойчы прыйшла жанчына і запрасіла нашу дваровую каманду на дзіцячы аматарскі турнір «Залатая шай-

Цярэнці Луцэвіч:

«З ДЗЯЦНСТВА ЎСЕ ЗАВУЦЬ МЯНЕ ПРОСТА ЦІРЫ»

Высокі, ладны мулат Цярэнці Луцэвіч на футбольным полі вылучаецца адрозна. Ёсць у яго гульні і рухах нейкая надзвычайная натуральнасць. Спартыўную кар'еру хлопец пачынаў у футбольным клубе «Мінск», потым гуляў у дублі мінскага «Дынама», а зараз праводзіць першы поўны сезон у складзе «Гомеля». Карэспандэнт «Звязды» сустрэўся з 22-гадовым футбалістам, каб даведацца пра тое, што ўдзел у фотасесіі не азначае старт мадэльнай кар'еры, а медыйнасць неабавязкова мае на ўвазе ўпэўненасць у сабе.

МАЛАДЫ «ГОМЕЛЬ» — «Гомель» прыкладна на 2/3 укамплектаваны маладымі гульцамі. На твой погляд, гэта плюс ці мінус?

— Ведаецца, я не адчуваю перавагі ў адзін ці другі бок. У камандзе хапае і сталых спартсменаў. Мне здаецца, у нас добры баланс маладосці і вопыту.

А тэбе з кім лягчы будаваць стасункі — з аднагодкамі

ба», у якім я ўдзельнічаў, пакуль праходзіў па ўзросце. Гады тры, напэўна. Аднойчы перамаглі на гарадскім узроўні, трапілі на «распубліку», дзе занялі трэцяе месца. Пазнай езды ў складзе іншай каманды, адстойвай гонар горада — выйгралі «золата».

Даўно уставаў на канькі ці браў у рукі кляшчкі?

— Мінулай зімой хадзіў на каток, проста пакатацца. А вось у

ГЭТА ВЯЛІКАЯ АДКАЗНАСЦЬ

— У пачатку года ты змяніў імя і прозвішча, атрымаў новы пашпарт. Тваё жыццё пасля гэтага неяк змянілася?

— Абсалютна не. Цярэнці — маё імя пры хрышчэнні. З дзяцін-

3 любімай бабуляй.

— Памятаеш той момант, калі асэнсавалі, што хочаш быць футбалістам?

ШКОЛЬНАЯ ПАРА

— З якімі пачуццямі ўспамінаеш школьныя гады?

— З найлепшымі. Школа — гэта як дзяцінства. Гульні, сябры і трохі ўрокаў (усміхаецца). Дарэчы, класа да дзевятага па вучобе ў мяне зусім не было праблем.

З якімі прадметамі спраўляўся лепш — гуманітарнымі ці тэхнічнымі?

— Я вучыўся ў лінгвістычнай спецшколе, так што адкаж відавочны. Хаця ад матэматыкі не пакутаваў. Фізіка і хімія — іншая справа. Праўда, калі матэматыка атрымлівалася, фізікі і хіміі

яшчэ не было (смяецца). Класа з дзевятага і з ёй пачаліся праблемы.

Ты не менш ты паступіў на эканамічны факультэт БДУ...

— Трэба было рабіць выбар — спецыяльнасць, на якую трэба здаваць матэматыку ці фізіку-хімію. Сведома адмовіўся ад варыянта з універсітэтам фікультуры, бо тады я разважаў так: калі што здарыцца (траўма ці нешта іншае) — у мяне павінен быць выратавальны круг.

Атрымаўся ў поўнай меры адчуць, што такое студэнцкае жыццё — лекцыі, сесіі... перадачы?

— Асабліва апошняе (смяецца). Вядома, мала што паспяваю, збіраюцца «хвасты»... А як па-іншаму? Летам — чэмпіянат, зімой — зборы. Сесі праходзяць міма. Спадзяюся, што ў гэтым годзе я нарэшце скончу ўніверсітэт.

«СЯМ'Я» — ГЭТА ВЯЛІКАЯ АДКАЗНАСЦЬ

— Хіба такое можа прадбачыць? Зразумела, мне б хацелася абзавесціся сямі'ёй у маладым узросце. Але гаворка ж ідзе не пра сабакі ці ката. Сям'я — гэта вялікая адказнасць.

Трэба спачатку стварыць пэўны базіс, каб забяспечыць сваёй жонцы і будучым дзецям бяспечнае жыццё. Так што ў мяне ёсць яшчэ час, канкрэтны тэрмін — гэта не вызначана.

Якую дзяцінную бачыў у ролі сваёй будучай жонкі?

— Добрую (смяецца). У адносінах для мяне галоўнае аднасць і давер. Зраднацтва я не гатовы дараваць ні пры якіх абставінах.

ЗНАЁМСТВЫ, МЕДЫЙНАСЦЬ І МАДЭЛЬНЫ БІЗНЕС

— Дзе часцей за ўсё знаёмішся з дзясцічатамі?

— На вуліцы, у інтэрнэце, ва ўніверсітэце, у агульных кампаніях сяброў...

Для цябе гэта не праблема?

— Насамрэч, наадварот. Мне здаецца, я прызрела сіціплі і дзесціч нават нясмею. У стаўках з супрацьлеглым полам гэта часам перашкаджае.

Футбалісты ж самія медыйныя спартсмены! Хіба гэта не дапамагае адчуваць сябе больш упэўнена?

— У Беларусі навідавоку дзясціч-другі футбалісты, якія прывыклі да ўсіх атрыбутаў «зорнасці». Астатнія — звычайныя хлопцы. Я, напрыклад, зусім не люблю распытваць пра сябе. Асабліва калі для гэтага няма ніякіх падстаў.

Вось калі даб'юся часогцы ў футболе, тады ўвага да майі персони будзе апраўданай. Любая іншая папулярнасць мне не патрэбна.

Як у выпадку з нашумелай фотасесіяй?

— Дарэчы, не разумею, чаму гэтая гісторыя прыцягнула столькі ўвагі! Сябар збіраўся адкрываць мадэльнае агенцтва і для «раскруткі» ў інтэрнэце праціў паўдзельнічаць у фотасе-

БЛШЦ: Сава ці жаваранак? — Жаваранак. Кава ці гарбата? — Гарбата. Салодкае ці салёнае? — Салодкае. Веласіпед ці роікавыя канькі? — Веласіпед.

Аптыміст ці песіміст? — Аптыміст. Рамантык ці рэаліст? — Рамантык. Любімы напой — Кока-кола.

Любімая страва — Бульонны сырнікі. Любімы фільм — «Коджэ злодзея», «Люзія падману», дэтэктывы.

Любімая музыка — Слушаю ўсе, акрамя хард-рока. Любімая пара года — Лета. Любімы колер — Салатавы.

Сі. Для мяне не праблема пакуціцца перад камерай, пагадзіўся. Потым гэтыя фоткі ўсплылі ў інтэрнэце. І многія чамусьці адрозна запісалі мяне ў мадэлі. Ды як за мяне мадэль?

Чаму не? Экзатычная знешнасць, спартыўная фігура — прамая дарога ў мадэльны бізнес.

Ніколі сур'ёзна не разглядаў гэты варыянт. Тая фотасесія была аднаразовай акцыяй.

ПАСТАЛЕУШЫ ЦІРЫ

— Сочыш за модай?

— У меру. Насамрэч, тое, што ўсе футбалісты стэліягі, — гэта стэрэатып. Хтосьці любіць вылучацца сваёй знешнасцю, хтосьці — не. Раней я насуі прычоску «афра», залпятаў каскі, выбіраў у адзенні яркія і нават кіслотныя колеры, а зараз, напэўна, пасталеў: коротка пастрыгся, стаў аддаваць перавагу прыглышаным адценням.

Шопінг любіш?

— Так. Я не з тых хлопцаў, якія цураюцца буцкаў (усміхаецца).

Чым займаешся ў свабодны час?

— Ды ўсё звычайна... Сустракаемся з сябрамі, ходзім у кіно, кавярні. У мяне шмат сяброў з футбольнай тусоўкі, але ёсць і тыя, хто са мной з дзяцінства. Напрыклад, падтрымліваю адносіны з аднакурсніцай. Некаторыя дзясцічаты — выдатныя сябры.

Пытанне напрыканцы: самы лепшы футбаліст?

— З дзяцінства захапляўся Цыеры Анры, сачыў за яго выступленнямі ў «Арсенале». У мяне нават футболка была з надпісам «Анры». Ганяў у ёй па двары.

У вас і імёны падобныя — Ціры...Цыеры...

— Прыемнае супадзенне (усміхаецца).

Дарына ЗАПОЛЬСКАЯ. Фота Дар'і БУРАКІНАЙ.

■ Як нас дураць

НІ ГРОШАЙ, НІ АЎТО...

Жыхар Кобрына пераслаў \$ 13,5 тыс. віртуальнаму ашуканцу

Аб'яву аб продажы аўтамабіля «Фольксваген Пасат» 2009 года выпуску жыхар Кобрына прачытаў на адным з беларускіх аўтамабільных сайтаў. Занадта нізкая цана для аўта, якое знаходзілася, па словах віртуальнага прадаўца, у ідэальным стане, зусім не збянтэжыла патэнцыйнага пакупніка. Гаспадар «Фольксвагена» ў электроннай перапісцы паведаміў, што жыве ў Амерыцы, але яго аўтамабіль знаходзіцца ў Мінску, набыў ён яго падчас вучобы ў мінскай ВНУ. Махляр нават не абцяжарыў сябе тым, каб даведацца, якія навучныя ўстановы існуюць у беларускай сталіцы (назваў сябе выпускніком Інстытута нафты і газу). Маўляў, пасля атрымання дыплама паехаў у Амерыку, а набыты аўтамабіль пакінуў у гаражы ў Мінску. Праўда, паказаць «Фольксваген» ніхто не можа, паколькі кантактаў з беларускай сталіцы ў гаспадара не засталася. Віртуальны прадавец прапанаваў наступны варыянт: пакулі адпраўляе \$13,5 тыс. праз аплатную сістэму Western Union на імя гаспадара машыны. Копіі квітанцыі з закрытым унікальным кодам высыліла па электроннай пошце. Пасля гэтага прадавец бярэ білет да Беларусі і ўзаемна код аддае ключы ад аўтамабіля.

Жыхар райцэнтра высветліў у банку, што, сапраўды, без кода грошы нельга зняць, і адрозна ж адраўваў усю суму. Але ашуканцу гэтага аказалася мала. У чарговым лісце ён папрасіў яшчэ \$3,5 тыс., паведаміў-

шы, што ў яго ёсць кліент, які гатовы заплаціць за практычна новае аўта такую суму.

Пакупнік, западозрыўшы нядробрае, адраўваў у банк, каб вярнуць свае грошы. Але мужчыну паведамілі, што іх усю забраў атрымальнік на іншым кантыненте.

«Такое магчыма і без унікальнага кода, — сказаў начальнік аддзела па раскрывіці злачынстваў у сферы высокіх тэхналогій УУС, падпалкоўнік міліцыі Андрэй ГАЛОДКА. — У Беларусі да пытання атрымання міжнародных грашовых перавадаў ставяцца вельмі сур'ёзна, і без кода грошы ў банку не атрымаеш.

У многіх замежных краінах практыкуюцца выдаваць грашовы перавад па копіі квітанцыі. З такімі выпадкамі мы сутыкаліся неаднойчы».

Начальнік аддзела паведаміў, што апошнім часам пачасціліся выпадкі інтэрнэт-махлярстваў, звязаных з продажам аўтамабіляў. Так, у органы ўнутраных спраў звярнуліся двое жыхароў Баранавічаў. Адзін адраўваў перавададу за аўта ў памеры \$5 тыс., другі — \$4 тыс. Ні сваіх грошай, ні машын яны не ўбачылі.

Андрэй Галодка падкрэсліў, што раскрывіць такое злачынства і вярнуць грошы пацярпелым вельмі складана, бо махляр зыходзіць ў іншай дзяржаве. Таму лепш не ўкладаць свае зберажэнні ў заведама ненадзейныя пакукі.

■ Спорт-тайм

ПЯЦЬ ТРАПНЫХ КІДКОЎ...

...дазволілі мінскаму «Дынама» атрымаць хатнюю перамогу над ханты-мансійскай «Югрой».

Сталічная каманда даволі упэўнена правяла матч і, па вялікім рахунку, не дазвляла апаненту наблізіцца да сябе ў закінутыя шайбы. Толькі напрыканцы сустрэчы мінчане крыху паказалі нервы бальшчыкам, калі Велі-Маці Савінайнэн зрабіў лік на табло 5:3. Але «зубры» датрывалі да фінальнай сірэны і запісалі на свой рахунак трацую перамогу ў сэлётнім розыгрышы КХЛ. Шайбы за «Дынама» закідавалі Аляксей Каложны, Лукаш

Крайчэк, Томаш Суrowы і Джэф Плат, які двойчы перайграў галкіпера «Югры». «Упершыню ў гэтым сезоне мы закінулі больш чым 2 шайбы, — каментуе вынік сустрэчы Аляксандр АНДРЬЕЎСКІ, галоўны трэнер «Дынама». — Адназначна пяць разоў і былі абавязаны дасяць матч да перамогі. Калі лік стаў 5:1, у саперніка з'явіліся зручныя моманты. Два яны рэалізавалі».

Сёння дынамаўцы на «Мінск-Арэне» прымуць омскі «Авангард». Пачатак гульні ў 19:00.

Тарас ШЧЫРЫ.

ДРУЖНЫ НЯМЕЦКІ САЮЗ

Другі тур групавага этапу футбольнай Лігі чэмпіёнаў не прынёс нечаканых вынікаў.

«Барселона», нягледзячы на адсутнасць у складзе каманды чатырохразовага ўладальніка «Залатога мяча» Ліянея Уэсі, пакідае Глазга з трыма ачкамі. Гол у вароты «Салтыка» забіў паўабаронца Сеск Фабрэгас. Другі іспанскі клуб «Рэал» (Мадрыд) атрымаў яшчэ больш упэўненую перамогу: чатыры разы забітаў мяч у вароты «Каленгагена». Дублямі адзначыліся Крыштыяну Раналду і Анхель Ды Марыя. Убакі не застаўся і мадрыдскі «Атлетыка», які з лікам 2:1 абыграў «Порту». За чатыры хвіліны да заканчэння асноўнага часу вырашалыні гол забіў турэцкі паўабаронца Туран Арда. Трохі не пашанцавала турьумфатару кваліфікацыйнага адбору «Рэалу Сасьядеад». На апошняй хвіліне вароты іспанскага клуба паразіў паўабаронца нямецкага «Баера» Енс Хегелер — 2:1. Дарэчы, апошні раз каманда з басконскага горада Сан-Себасцьян удзельнічаў у «Лізе чэмпіёнаў» якарз 10 гадоў таму!

Пераможца апошняга розыгрышу «Лігі чэмпіёнаў» нямецкая «Баварыя» лётка разабралася «Манчэстэр-Сіці» — 3:1. Тры ачкі на-

свой рахунак запісала і дортмундская «Барусія», разграміўшы «Марсель» — 3:0. Дублем у гэтым матчы вылучыўся лепшы гулец бундэслігі мінулага года Роберт Левандоўскі. Другую перамогу атрымаў «Шальке-04», з лікам 1:0 перайграўшы швейцарскі «Базель». Зароз нямецкі кваліфікаваў узначальвае групу Е.

Перамогу святкавалі «Арсенал» і «Чэлсі», якія з суміх лікам перайгралі «Напалі» (2:0) і «Сіўяў» (4:0) адпаведна. А вась пераможца англіскага чэмпіяната «Манчэстэр Юнайтэд» не выканаў «праграму максімум», унічюю згуляўшы з данецкім «Шахцёрам» — 1:1. З такім жа вынікам скончылася і сустрэча «Мілана» з «Аяксам», у якой абодва галы былі забіты на апошняй хвіліне матча.

«Ювентус», у сапернікі якому дастаўся турэцкі «Галатасарай», таксама здаволюўся толькі нічыёй — 2:2.

Між іншым, адзіным хет-трыкам у другім раўндзе адзначыў форвард «Алімпіякоса» Костас Мітраглу. Ад грукіў пацярпеў бельгіскі «Андэрлехт» — 0:3.

Матчы трэцяга тура групавага этапу адбудуцца 22–23 кастрычніка.

Дарына ЗАПОЛЬСКАЯ